

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala

NYMBURSKÝ

PÁBITEL

číslo 13

JEDINEČNOU VÝSTAVU MŮŽETE V NYMBURSKÉM MUZEU NAVŠTÍVIT DO 26. KVĚTNA

MALÍŘ VILÉM PLOCEK NAVŠTÍVIL BOHUMILA HRABALA

Ačkoliv malíř Vilém Plocek žil v nedalekém Brandýse nad Labem a často jezdil do ještě bližšího Kerska a celý život maloval své milované Polabí, řeku a život kolem ní, nikdy nevystavoval v Nymburce a vůbec nikdy se nepředstavil takto vyhraněným tématickým souborem svých obrazů.

Narodil se 25. prosince 1905. Sám říkal, že jeho výtvarný názor a myšlení formovala trojice vynikajících českých umělců - malíři Jan Benda a František Tichý a fotograf Josef Sudek (ten se mimochodem narodil v Kolíně a v Nymburce před odchodem na frontu první světové války, která ho připravila o pravou ruku, pracoval jako knihařský dělník). Další uměleckou osobností, jež výrazně Viléma Plocka ovlivnila, i když o mnoho let později, byl spisovatel Bohumil Hrabal. A právě díky Bohumilu Hrabalovi, vlastně prostřednictvím jeho nymburské stálé expozice v muzeu, se Mistrova výstava v Nymburce konečně uskutečnila. V den Hrabalových narozenin 28. března, jak se už stalo dobrým zvykem, se tu každoročně otevírá výstava, jež má právě s tímto slavným spisovatelem souvislost. Letos je to tedy dílo Viléma Plocka, který se, stejně jako jeho přítel Bogan, bohužel tohoto okamžiku nedočkal - zemřel 4. března loňského roku.

Za pomoci manželky, dcery a přátel se podařilo sestavit opravdu reprezentativní soubor obrazů z let 1934 až 2000. Zámek na řece, Znamení červené ryby, Lodníková zátiší, Břeh řeky, Léto na průplavu, Rybářova loďka, Na černé řece... to jsou názvy jen několika olejů, pastelů, akvarelů a kreseb, které návštěvníci nymburského

muzea mohou do 26. května v jedinečné kolekci vidět. Jsou doplněny řadou katalogů, dokumentů a fotografií vypovídají-

Při slavnostní vernisáži ve čtvrtek 28. března 2002 prohlásil PhDr. Milan Novák, který nazval obrazy svého přítele „barevnými básněmi“: „Můžeme s povděkem ocenit nápad, že tady v tom domě, kde má pan Hrabal byt, byly dva pokojíčky prázdné, a tak byl pozván Vilém Plocek, aby

Na archivním snímku Antonína Maříka jsou Bohumil Hrabal, Eliška Hrabalová a Vilém Plocek při vernisáži výstavy ve Zlaté uličce v roce 1983. Rovněž tento snímek je na výstavě.

cích o autorově životě, díle a také o přátelských vztazích s výraznými osobnostmi české kultury, např. s Eduardem Petiškou, Františkem Halasem, Jiřím Trnkou, Alicí Masarykovou, Karlem Maryskem či Bohumilem Hrabalem.

prostřednictvím svých obrázků pana Hrabala navštívil. A protože my jsme nemohli být u jejich přátelských setkávání v Kersku, tak máme nyní možnost do takového setkání nahlédnout.“

Jan Řehounek

DVA ZAJÍMAVÉ TEXTY VYPOVÍDAJÍCÍ O VZTAHU DVOU VÝJIMEČNÝCH LIDI

Viléma Plocka jsem si zamiloval už při jeho první pražské výstavě, několik let před druhou světovou válkou. Jeho říční krajiny byly i krajinami mého dětství, to moje Labe mělo ty samé břehy, ty samé lodě a bagry jako na obrazech Viléma Plocka.

A přece byl velký rozdíl ve vidění! Já jsem

vnímal západy slunce a jitra u vody v corotovských něžných barvách, miloval jsem vnitřní monology s nekonečnými procházkami podle řeky, hovory lidí plujících na lodičkách mezi rákosím a písčnými ostrůvky... Ale Vilém Plocek na svých obrazech nejvíc zaznamenal orvané břehy a kořeny vrb a olší po povodních, kmeny zraněné jarními krami, zaznamenal všechny tvary lodí a pramic rybářů, Vilém Plocek zaznamenal všechny ty značky a praporky říční dopravy a tak ozvláštnil polabskou krajinu směrem ke kráse. Vilém Plocek s něžnou pozorností nakreslil do svých pláten monumentální obudnost bagrů, těch černých říčních mašin, které ze dna řeky korečky vynášely písek, ze kterého zurčela voda a někdy i třeptivá ryba...

To všechno jsem viděl na té první výstavě Viléma Plocka a od té doby jsme byli přátelé, Labe bylo naším pojátkem, řeka, která protékala Nymburkem a Brandýsem, kde jsme bydleli více než třicet let. Od té doby se řeka velice změnila, tak nějak jsem zanevřel na Labe, jehož proud zanesl řeciště bahnem a kalem plaveného paritu, protože Labe se stalo průmyslovou řekou, po které teď denně pluje dvacet lodí vzhůru do Chvaletické elektrárny a dvacet lodí nazpátek do skladů hnědého uhlí.

A právě v Kersku jsem poznal živého Viléma Plocka u spisovatele Branalda, přijel před těmi deseti léta na motocyklu značky

Norton a pokaždé jsme si vyšli k řece, tam, kde nad Labem se tyčila chata malíře pana Junka, a tam jsme snili o tom, jaká bývala tato řeka a jaký je to rozdíl.

A před dvěma měsíci jsem navštívil

Viléma hlídají andělé

Viléma Plocka v jeho brandýském ateliéru a on mi plaše, tak jak jenom on to umí, ukázal několik svých posledních prací. A já jsem byl ohromen tím, co jsem viděl, a tak nějak jsem se zastyděl. Uviděl jsem, že Vilém znovu se zamiloval do řeky a jejích břehů, viděl jsem, že miluje Labe možná ještě víc než kdy jindy, povýšil všechny ty nové tvary lodí, ty nové tvary značek a barvy praporků, do svých obrázků zapojil ten jináčí způsob dopravy nákladů po řece

a znovu dokázal, že krajina u vody je krásná, že všechno záleží na uměleckém vidění. Uviděl jsem, že Vilém Plocek je mileneč viditelného světa, že všechno to minulé, byť sebekrásnější ve vzpomínce, je mrtvé a každá mrtvola je ošklivá. Uviděl jsem v tom brandýském ateliéru, že malíř svými posledními obrazy šel sám nad sebe, jeho krása i barvy jsou líbezně nenásilné, tak jako třeba lidová kresba a píseň. Viděl jsem, že k takovému vidění krajiny Polabí je třeba mít nevinné dětské oči, jako má Vilém Plocek, a přitom sílu lva, sílu, která svou moudrostí je schopna realizovat to, v co malíř jako jinoch věřil o čem snil. V tu chvíli jsem na vlastní oči uviděl, že před Vilémem i za ním kráčeji dva andělé...

Bohumil Hrabal: Domácí úkoly z pilnosti, Československý spisovatel 1982

Vilém Plocek o Hrabalovi

„Viléma hlídají andělé“ je nadpis úvahy doktora Bohumila Hrabala v knize Domácí úkoly z pilnosti z roku 1982, kterou mi tehdy s přátelským věnováním daroval. Bylo to poté, kdy zahájil moji výstavu ve Zlaté uličce na Hradě, kde jsem tehdy také poznal jeho později zemřelého přítele pana Marysko.

Ponejprv jsem Hrabala potkal na lesní cestě v Kersku, když jsme se vraceli z návštěvy s manželkou Pavlou na našem oblíbeném motocyklu Nortonu od spisovatele Adolfa Branalda. Později nás Branaldovi seznámili s Hrabalem a jeho Eliškou, a jeho bratrem Slávkem a jeho Dášou, kteří měli dům poblíž jeho chatičky. Eliška později řekla Pavle, neříkej mi Pipsi, říkej mi Eliška. Dáša zůstala nyní z nich sama, dodnes se občas schá-

zíme a vzpomínáme, a zasloužila se v nymburském muzeu o založení pamětní síně Bohumila Hrabala.

S překvapením jsem zjistil z jeho úvahy, že už dávno se zajímal o moji práci, která se zabývala ponejvíce o řece Labi, která byla nám oběma blízká. Později jsme často hovořili o věcech souvisejících s touto naší společnou řekou, kterou jsme znali od dětství, protože nám nezáleželo jen na povrchní pohled na krásnou řeku, ale i její hlubokou souvislost s okolní krajinou a životem. I když jsem se nescházel s jeho pražskými přáteli, kteří ho obklopovali v Praze, ale mnohem později jsem se dozvěděl, že už jsme měli společného přítele od mládí - malíře Antonína Frýdla, který kdysi občas zajížděl do Brandýsa za naší tehdejší partou, s kterou měl společné zájmy. Tak jsem si uvědomil po mnoha letech, jak jsme od mládí měli blízké zájmy, i když jsme se poznali mnohem později a naše vyjadřovací prostředky byly úplně jiné. V poslední době zajížděl příležitostně i k nám do Brandýsa, ale to už bylo v době jeho tělesného utrpení a kdy už cítil, že čím celý život procházel, už vše vypověděl a tím že je život už vlastně ukončen.

Vilém Plocek z Brandýsa, 1. června 1999

Pani Plocková s tvůrci nymburské výstavy Pavlem Hamtákem a Františkem Sýkorou

NĚKOLIK VZPOMÍNEK PO PĚTI LETECH V SOUVISLOSTECH S HRABALOVÝM PÁBENÍM

Uplynulo již neuvěřitelných pět let od chvíle, kdy nás v onom černém pondělku 3. února opustil spisovatel Bohumil Hrabal. Zpráva o této smutné události asi překvapila každého a mě o to víc, že jsem obě odpoledne prvního únorového víkendu roku

UŽ PĚT LET

1997 strávil s panem Hrabalem v nemocničním pokoji orthopedické kliniky na Bulovce. Byly to dny plné slunce, které velkým oknem do pokoje svítilo, ale stejně slunečná byla i atmosféra obou odpolední, vyplněných vyprávěním a vzpomínkami. Mezi jiným se mluvilo i o 19. svazku Sebráných spisů B. H., jehož vydání načasoval Václav Kadlec na březnové 83. narozeniny autora, který se na závěrečnou část svého obšáhleho literárního díla velmi těšil. Opravdu si nedovedu představit, co všechno se muselo v tom časném pondělním odpolední seběhnout, že na svoji devatenáctku nepočkal.

Mezi texty 19. svazku označenými jako fragmenty nalezené v autorových rukopisech je i jeden, jehož tématem se Bohumil Hrabal v těch dlouhých nemocničních dnech na přelomu let 1996 a 97 určitě hodně zabíral. Fakt, že nemohl dojít pod ochranná křídla hospody, kam neúspěšná ruka té zubaté dosáhne jen málokdy, ho určitě trápil. Ale abych nekončil tak smutně, připomenu tu jedno odpoledne z první poloviny ledna 1997.

Seděl jsem tehdy v nemocničním pokoji pana Hrabala, když tu někdo zaklepal na dveře. Na vyzvání vstoupil pán menší postavy s knírkem pod nosem a představil se jako šéf pražské filiálky Prazdroje Plzeň. Choval se velmi

decentně, popřál všechno nejlepší do nového roku, předal panu Hrabalovi pár drobných dárečků a rozloučil se. Když odešel, obdarovaný si prohlédl kalendář i reklamní tužky a jeho zrak se zalíbením spočinul na kartonu se šesti třetinkovými lahvičkami plzeňského moku. Chvilku jsme pokračovali v načatém hovoru, když mě pan Hrabal najednou požádal, abych v nočním stolku našel otvorák na lahve. Snadno jsme zjistili, že nápoj byl díky transportu v mrazivém počasí pěkně vychlazen, a tak jsme se shodli, že by bylo škoda ho nechat zteplat.

Během další hodinky jsme svorně pivo vypili a pan Hrabal na závěr mé návštěvy řekl: „Lahve vyhodíte, kalendář a tužky vezmete klukům k Tygrovi a máme uklizeno.“ Jak řečeno, tak vykonáno, jen mě tehdy ani ve snu nenapadlo, že to je poslední pivo, které jsem s Bohumilem Hrabalem vypil.

Ivan Kott

P. S.: Před pár dny se U Zlatého tygra zcela nečekaně objevil Hrabalův dlouho-

letý přítel i věčný oponent malíř Josef Jíra z Malé Skály, který při vzpomínce na ono smutné výročí řekl: „S každým připomenutím Bohouška se mi nutně vybaví „Příliš hlučná samota“. To není jen název jednoho z jeho největších děl, to je způsob existence, takový byl jeho život.“

V hospodě se líp čeká na smrt

Hospoda je místo, kde lidé hovorem vytlačují smrt za obvod její pravomoci. Kdo umře v hospodě, je vyvolenec boží. Vsadím se vo tři piva, že Mistr je mrtvej, řekl klempířský mistr, drže za zápěstí národního umělce Zdeňka Štěpánka, po desáté hodině večerní v restauraci U Tří pštrosů, kam si odskočil po divadle na jedno pivo. A klempíř měl pravdu, jak potvrdil lékař, který přijel na začátek mostu Karlova sanitkou. Ovšem, že stanoviska národního umělce a Starého Města pražského, lékař přijel na konec mostu. Klempíř obstaral nekrológ. Nejmiň lidí umírá v hospodě, proto je tam tolik lidí. Egypťské taroky věštily kuchaři, že bude ubit po slovansku, sekyrkami. Ke Dvěma kočkám si proto dal přistýlku a raději spával v kuchyni. Jednou ráno v pět hodin byl nalezen v kuchyni s hlavou rozčísnutou sekyrou, a ležel tam bez useknutých dlaní od zápěstí. Ty ruce se nikdy nenašly, proto se tam začalo říkat restaurace a plzeňská pivnice U Pacifiku. Aischylos na tom nebyl líp. Bylo mu v Delfách věštěno, že bude zabit spadlým předmětem shůry o jistých dnech. Jako rodilý Athéňan a věřící Řek ty dny se odebral na pobřeží. A nebyl zabit ani taškou spadlou ze střechy, ani kladivem vyklouznutým z ruky kameníka pracujícího na tympanonu, ale byl zabit želvou, která vyklouzla z drápů mořského orla, když ji nešikovně unášel mláďatům do skal. V každé hospodě jednou za čas někdo umírá, někdo zde umřel. Umíral sám Grosse Brodsky. Pro jistotu si zavolał rabina, který, když ohledal Brodského, pravil: Ještě dneska budeš se radovat, protože večerát budeš s Abrahámem. Grosse Brodsky pravil tichým hlasem: Ví Bůh, že bych radši nežral. Olánek Kolarů, vetešník a opilec, Vinca Teklů, zahradník a svobodný mládenec, oba umřeli v restauraci Na Knížecí. Ani nedopili svoji sklenici plzeňského. Pan řidič učitel Vaníček, herec, recitátor a homosexuál, prchal z hospody jen proto, že tušil, že by v ni mohl umřít. Chodil na obědy k Šafránkům, Na Spálence se tam říkalo...

„Pan výpravčí“ vzpomíná

V souvislosti s výročním tragického odchodu Bohumila Hrabala jsem oslovil herce Josefa Somra, který nezapomenutelně a přesně v duchu Hrabalovy předlohy ztvárnil postavu výpravčího Hubičky v Oscarem oceněném filmu Ostře sledované vlaky. Jak vzpomínáte na natáčení Ostře sledovaných vlaků a na setkání s Bohumilem Hrabalem?

„Tam jsem se s ním skutečně sešel poprvé. Přijel se občas na natáčení do Loděnice u Berouna podívat, byl tehdy ve velice dobré formě - měl těsně po padesátce - a když jsme šli v pauze na oběd, tak si dával dobré jídlo i dobré pívko. Také mi vysvětloval, co je to ta „kujebácká nátura“, o které v souvislosti s výpravčím Hubičkou mluví pan přednosta. Jednou s ním přijela i jeho paní Eliška, se kterou jsme se domluvili, že oba pocházíme ze stejného kraje, protože ona se narodila ve Ždánicích na Moravě, což je také můj rodný okres. Tak i to nás svým způsobem sblížovalo. Pak jsme se občas potkali někde v Praze, pan Hrabal byl někdy v náladě zadumané, někdy rozjařené, ale vždycky se ke mně hlásil a srdečně zdravil.“ Jak došlo k tomu, že jste byl do role výpravčího Hubičky obsazen? Byl jste jediný adept na tuto roli? „Tak to já opravdu nevím. Pochopte, že to byla moje první velká filmová role, takže jaké bylo to zákulisí - to by vám asi řekl pan režisér Menzel. Já jsem v té době hrál v Činoherním klubu a on tam dělal Mandragoru, takže mě odtud znal. Možná si

vzpomínáte, že když se v první polovině 90. let konalo v Loděnici vzpomínkové setkání k nekulatému výročí natáčení Vlaků, vyprávěl jsem panu Hrabalovi, že můj otec byl filmem velice pohoršen. On byl totiž také výpravčím na dráze a tvrdil mi, že by se tam takové nepřístojnosti, jako je razítkování příslušných partií telegrafistky a podobné legrácky, nemohly během služby nikdy stát. A na to mi pan Hrabal odpověděl: Kdyby jenom tohle, děly se tam ještě daleko horší věci. Tehdy jsem vlastně s panem Hrabalem mluvil naposledy, stejně jako s představitelem pana přednosta Valentou, který na toto setkání přijel až z Kanady.“

K vašemu dalšímu setkání s osobností Bohumila Hrabala došlo v dokumentárním filmu Olgy Sommerové, kde jste četl věty, které Bohumil Hrabal napsal o sobě. Vybrala si vás paní režisérka právě pro váš výkon ve Vlacích?

„Přesně to nevím, nemluvili jsme o tom, ale je to pravděpodobné, že ji to k tomu rozhodnutí inspirovalo. Když jsem potom ten film viděl, zdálo se mi, že je to velmi dobře udělaný dokument, i když jednoznačné vysvětlení toho tragického odchodu podat samozřejmě nemohl.“

Nebývá, než s tímto závěrem pana Somra souhlasit a poděkovat mu za laskavost a vstřícnost.

Texty na této straně napsal Ivan Kott pro páté číslo zpravodaje Jonáš klubů a Nymburského pábitele

Jakub Pacześniak

NOTATKI Z PODRÓŻY

gdy zbliża się niepewne
(pewnymi krokami)
rzadko wychodzi się naprzeciw

więc raczej wyjazd na kilka dni

miasto Franza Kafki
zde bydleł Kafka
lampy błyskowe
tanicz aparatów fotograficznych
pamiątkowe koszulki i kubki
„Kafka a Praha”
tudy chodil K.

w Warszawie pierwsza nagroda
za przekład „Pragi magicznej”

na Václaváku nowo otwarty
erotic club
na zewnątrz dziewczyna rozdaje ulotki
z gołymi tyłkami
zaprasza *Navštivte*
20 dívek na výběr
nízké ceny

Hrabal nie został prorokiem wśród swoich
ci którzy przyjeżdżają „za nim”
piją piwo U złotého tygra
20 Kč

Baška chce ukryć jednokoronówkę
aby „odszukać” ją przy okazji
następnego tutaj przyjazdu
„ze swoim starym”

w metrze monotonne
Ukončete prosím výstup a nástup
dveře se zavírají

na stacji Malostranská łapię się na tym
że odkąd wsiałem do wagonu
myślę o gigantycznej prasie
która w „Zbyt głośnej samotności”
z Wielkiej Pragi czyni
ohromny balík
zpresowaną krychli

Príští stanice
Hradčanská

trzeba się przesiąść
na tramwaj

báseň ze sbírky „*Własny rachunek*”
(Kraków 2001)

NAJDETE V LITERÁRNÍM KABINETU

Hrabal v polském tisku a literatuře

Podzimního setkání Klubu čtenářů Bohumila Hrabala se zúčastnil student polonistiky a bohemistiky Jakub Paczesniak. Pro Literární kabinet B. H. poslal nějaké zajímavé materiály. Pro ty zájemce, kteří by měli zájem o jejich studium, přinášíme soupis.

Časopisecké články: Aleksander Kaczorowski: Sinusoida Hrabala, Literatura na Swiecie, 1 - 2/1997; Aleksander Kaczorowski: Swiateczna esej - Hrabal osobny, Gazeta Wyborcza, 31. 1. - 1. 2. 1998; Andrzej Stasiuk: Tekturowy samolot, Gazeta Wyborcza, 12. 8. 1998; Bohumil Hrabal: Grozy wojenne, Gazeta Wyborcza, 31. 12. 1998 - 1. 1. 1999; Bohumil Hrabal: Piekna rupieciarnia - Wywiad z soba samym, Gazeta Wyborcza, 31. 12. 1998 - 1. 1. 1999; Jacek Baluch: Palimpsesty Bohumila Hrabala, Encyklopedia Powszechna PWR, sv. 7, Warszawa 2000; Aleksander Kaczorowski: Komplement Hrabala, Wysokie obcasy, 26/2000, 1. 7. 2000; Jacek Tomczuk, Monika Zgustova: Tak, to jestem ja, Wysokie Obcasy, 26/2000, 1. 7. 2000; Mariusz Cieslik: Bezlistostny autoportret Bohumila Hrabala - Lagodna apokalipsa, Polityka, 38/2000, 16. 9. 2000; Leszek Engelking: Autobiografia Elišky Hrabalowej, Tygodnik Powszechny, 49/2000, 3. 12. 2000; Sebastian Lupak: Rozmowa z Pawłem Huellem, autorem „Mercedes - Benz, Z listów do Hrabala - Praskie děja vu“, Gazeta Wyborcza, 14. 11. 2001; Roman Pawlowski: Bambini di Praga v Teatrze Współczesnym w Warszawie - Nadchodzi česká fala, Gazeta Wyborcza, 14. 11. 2001.

Knihy: Jakub Paczesniak: Poetycki reportaž i romans lotrzykowski, Eutanazja - Spór o godność umierania, Znak miesięcznik, Kraków, červenec 2001; Paweł Huelle: Mercedes - Benz, Z listów do Hrabala, Znak, Kraków, 2001.

NEKROLOG STARÝ PĚT LET V LITERÁRKÁCH

„...je vtělením všech svých postav, ničím se od nich neodlišuje...”

V Literárních novinách 6/2002 ze 6. února 2002 vyšel na první stránce k pátému výročí úmrtí Bohumila Hrabala „Nekrolog starý pět let“ od polského prozaika, esejisty a básníka Andrzeje Stasiuka (1960) v překladu Jolanty Kamińskiej „O Hrabalovi“. Několik zajímavých odstavců jsme vybrali: O Hrabalovi „Zemřel, a jen těžko si na tuhle myšlenku zvyknout. Třeba je to tak, že mé slzavé slovanské srdce realitě prostě nedůvěřuje a té události nevěří... Když on nežije, kdo si nás zapamatuje? Kdo nás popíše? Kdo nás ochrání před duchaprázným chřtánem vesmíru a analytickou, esoterickou tlamou historie, která má velmi vytříbenou chuť a vkus, a pokud někdo nebyl zapsán dejme tomu v Literárních sešitech, jako by ani neexistoval? Kdo teď bude odříkávat tu litanii ke všem svatým, v níž se nepozorovaně objevují jména z telefonního seznamu a příjmení ze sčítání lidu? A kolem je ticho, jako by nic. Docela jako by stále ještě odjížděl do Kerska, stejný autobus se stejnou ženou, o níž si kdysi myslel, že je slepá, a ona přitom jen cvičila vodící psy pro slepce. Přesně takové, jako by se časnost nějakým zázrakem proměnila ve věčnost, takové, jaké bývalo po ránu, když jeho žena odcházela do práce a on mohl klidně zahájit den silnou kávou a několika cigaretami, zatímco svět za oknem ustrnul ve své hemživosti a minuty se nadouvaly jako balóčky nafouknuté nekonečnem. Stačí jen nahlédnout do těch správných knih a přečíst si to. Bohumil Hrabal na fotografiích vypadá, jako by na niko-

ho nečekal, jako bychom ho právě u něčeho zastihli. Pruhované kalhoty, větrovka na zip, tamhle něco zpod něčeho leze, přes rameno podezřelá taška, ze které kdovico trčí. Připomíná vtělení všech svých postav. Kdyby se mezi ně postavil, ničím by se od nich neodlišoval. A takhle nějak skoro určitě vypadá i jeho duch. A čas nad tou podobou jistě nevyhraje, protože sama podoba je nesmírně dočasná a vítězí nad pomíjivostí jejími vlastními zbraněmi...”

Príspevky Jakuba Pacześniaka splňují přesně to, co si Nymburský pábiteľ a Literární kabinet B. H. předsevzaly: dokumentovat vše, co se kolem osoby a díla Bohumila Hrabala děje. A to nejen u nás, ale i ve světě.

Je potěšitelné, že Hrabal v Polsku „žije“, že se o něm hovoří, píše, vydávají se jeho díla.

V tomto kontextu pak velmi zamrzí, když v doprovodném programu pražského mezinárodního veletrhu Svět knihy se Hrabalovo jméno mamě hledá, stejně jako na pultech většiny českých knihkupectví.

Škoda přeskoda, že nedokážeme vytěžit pozitivní potenciál tohoto světového autora. A není určitě pravdivý argument některých vydavatelů, že čtenáři nemají o Hrabalovy knížky zájem. Oni totiž raději vydávají právě módní tituly, jejichž autoři se objevují na televizní obrazovce a na obálkách barevných magazínů.

BOHUMIL HRABAL V POLSKU

- „**Lekcje tańca dla starszych i zaawansowanych**”
(obsahuje také: „Bambini di Praga 1947”)
překlad: Andrzej Piotrowski
Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1967
„**Bar Świat**”
(výbor povídek z knih: „Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet” 1965 a „Automat Svět” 1966)
překlad: Cecylia Dmochowska, Helena Gruszczyńska-Dębska, Edward Madany, Andrzej Piotrowski, Emilia Witwicka
„Iskry”, Warszawa 1968
„**Pociągi pod specjalnym nadzorem**”
překlad: Andrzej Piotrowski
ilustr. Henryk Tomaszewski
Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1969
Biblioteka Jednorozca
„**Zbyt głośna samotność**”
překlad: Paweł Heartman [pseud.] = Piotr Godlewski
Niezależna Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1978
„**Postrzyżyny**”
překlad: Andrzej Piotrowski
Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1980
„**Sprzedam dom, w którym już nie chcę mieszkać**”
překlad: Janusz Anderman, Tadeusz Lis
doslov: Jacek Baluch
Wydawnictwo Literackie, Kraków 1981
„**Święto przebiśniegu**”
překlad: Jan Stachowski
úvod: Jerzy Pluta
graf. úprava: Andrzej Czeczot i Stanisław Kluska
„Śląsk”, Katowice 1981
Biblioteka Pisarzy Czeskich i Słowackich
„**Zbyt głośna samotność**”
překlad: Paweł Heartman [pseud.] = Piotr Godlewski
2. vyd.
„Krag”, Warszawa 1982
„**Aferzyści i inne opowiadania**”
překlad: Cecylia Dmochowska aj.
výbor a redakce: Wiesława Formelska
grafická úprava: Stanisław Kluska
„Śląsk”, Katowice 1983
Biblioteka Pisarzy Czeskich i Słowackich
„**Taka piękna żaloba**”
překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski
Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1983
Współczesna Proza Światowa
„**Pociągi pod specjalnym nadzorem**”
překlad: Andrzej Piotrowski
1.[2.] vyd.
Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1985
Opowieści Filmowe
„**Skarby świata całego**”
překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski
Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1985
Współczesna Proza Światowa
„**Pociągi pod specjalnym nadzorem**”
překlad a doslov: Andrzej Czycibor-Piotrowski
3. vyd.
Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1986
„**Obsługiwałem angielskiego króla**”
překlad: Maciej Prażak [pseud.] = Jan Stachowski
„Aspekt”, Wrocław 1987
Kolekcja Czechosłowackiej Literatury Niezależnej
„**Obsługiwałem angielskiego króla**”
překlad: Maciej Prażak [pseud.] = Jan Stachowski
Fundusz Inicjatyw Społecznych, Lublin 1988
„**Przerwy w zabudowie**”
(třetí část trylogie „Wesela w domu”)
překlad: Paweł Heartman [pseud.] = Piotr Godlewski
Niezależna Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1988
„**Bar Świat**”
překlad: Cecylia Dmochowska aj.
2. vyd.
„Iskry”, Warszawa 1989
„**Przerwy w zabudowie**”
(třetí část trylogie „Wesela w domu”)
překlad: Paweł Heartman [pseud.] = Piotr Godlewski
Niezależna Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1989
„**Wesela w domu**”
(první část trilogie)
překlad: Paweł Heartman [pseud.] = P. Godlewski
Niezależna Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1989
„**Zbyt głośna samotność**”
překlad: Paweł Heartman [pseud.] = Piotr Godlewski
3. vyd.
„Krag”, Warszawa 1989
„**Zbyt głośna samotność**”
překlad: Paweł Heartman [pseud.] = Piotr Godlewski
„Petit”, Gdynia 1989
„**Legenda o pięknej Julci i inne opowiadania**”
výbor a překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski
Wydawnictwo Literackie, Kraków 1990
„**Obsługiwałem angielskiego króla**”
překlad: Franciszek A. Bielaszewski
doslov: Józef Waczków
„Almapress”, Czeladź 1990
„**Obsługiwałem angielskiego króla**”
překlad: Jan Stachowski
Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1990
Klub Interesującej Książki
„**Lekcje tańca dla starszych i zaawansowanych**”
(obsahuje také: „Postrzyżyny”, „Taka piękna żaloba”, „Skarby świata całego”)
překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski
2. vyd.
Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1991
Współczesna Proza Światowa
„**Zaczarowany flet**”
(obsahuje „Dopisy Dubence” - výbor z části „Listopadový uragán”)
překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski
„Przedświt”, Warszawa 1991
„**Zbyt głośna samotność**”
(obsahuje také: „Adagio lamentoso”)
překlad: Piotr Godlewski
Wydawnictwo Literackie, Kraków 1993
„**Kim jestem**”
překlad: Andrzej Sławomir Jagodziński
„CiS”, Warszawa; „Marabut”, Gdańsk 1994
„**Nic, tylko strach. Listów do Kwiecieńki księga druga**”
překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski
„Autograf”, Warszawa 1994
„**Bambini di Praga**”
překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski
Świat Literacki, Izabelin 1995
Kolekcja Kieszonkowa
„**Zbyt głośna samotność**”
(obsahuje také: „Adagio lamentoso”)
překlad: Piotr Godlewski
doslov: Aleksander Kaczorowski
Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1996
Biblioteka Klasyki
„**Pociągi pod specjalnym nadzorem**”
překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski
(obsahuje také: Dwa głosy o Hrabalu – Andrzej Czycibor-Piotrowski, Jerzy Pilch)
„Videograf II”, Katowice 1997
„**Pamiętam jedynie dni słoneczne. Bohumil Hrabal w fotografii**”
překlad: Piotr Godlewski
(obsahuje také: Josef Škvorecký „W książkach stale spotykałem się z Bohoušem”, Tomáš Mazal „Zanim złamię się deska niewiedzy”, Aleksander Kaczorowski „Nasz Hrabal”, „Kalendarium życia i twórczości Bohumila Hrabala”)
„Świat Literacki”, Izabelin 1998
„**Rozpirzony bęben. Opowieści wybrane**”
výbor a překlad: Józef Waczków
„Czytelnik”, Warszawa 2000
„**Wesela w domu**”
(celá trilogie)
překlad: Piotr Godlewski
Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2000
Ostroga. Książki najlepsze
„**Obsługiwałem angielskiego króla**”
překlad: Jan Stachowski
Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2001
Ostroga. Książki najlepsze
Série „**Dziela Wybrane Bohumila Hrabala**”, „Świat Literacki”, Izabelin:
„**Sprzedam dom, w którym już nie chcę mieszkać**”, překlad: Janusz Anderman, Tadeusz Lis, 1996
„**Bambini di Praga 1947**”, překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski, [1996]
„**Czuły barbarzyńca**”, překlad: Aleksander Kaczorowski, 1997
„**Taka piękna żaloba**”, překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski, 1997
„**Święto przebiśniegu**”, překlad: Jan Stachowski, 1997
„**Kain. Bambino di Praga. Jarmilka**”, překlad: Józef Waczków, 1998
„**Skarby świata całego**”, překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski, 2000
„**Postrzyżyny**”, překlad: Andrzej Czycibor-Piotrowski, 2001
„**Aferzyści**” = „*Podvodníci*”
„**Bar Świat**” = „*Automat Svět*”
„**Czuły barbarzyńca**” = „*Něžný barbar*”
„**Kim jestem**” = „*Kdo jsem*”
„**Legenda o pięknej Julci**” = „*Legenda o krásné Julince*”
„**Lekcje tańca dla starszych i zaawansowanych**” = „*Taneční hodiny pro starší a pokročilé*”
„**Listy do Kwiecieńki**” = „*Dopisy Dubence*”
„**Obsługiwałem angielskiego króla**” = „*Obsluhoval jsem anglického krále*”
„**Pamiętam jedynie dni słoneczne**” = „*Já si vzpomínám jen a jen na slunečné dny*”
„**Pociągi pod specjalnym nadzorem**” = „*Ostře sledované vlaky*”
„**Postrzyżyny**” = „*Postřižiny*”
„**Przerwy w zabudowie**” = „*Proluky*”
„**Rozpirzony bęben**” = „*Prokopnutý buben*”
„**Skarby świata całego**” = „*Harlekynovy miliony*”
„**Sprzedam dom, w którym już nie chcę mieszkać**” = „*Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet*”
„**Święto przebiśniegu**” = „*Slavnosti sněženek*”
„**Taka piękna żaloba**” = „*Krasosmutněni*”
„**Wesela w domu**” = „*Svatby v domě*”
„**Zaczarowany flet**” = „*Kouzelná flétna*”
„**Zbyt głośna samotność**” = „*Přilíš hlučná samota*”
zpracoval: Jakub Pacześniak
Kraków, leden 2002

Pozvánka pro Bohumila Hrabala na literární večer do Berlína (Literarisches colloquium Berlin) přišla poštou již koncem srpna 1996, ale Hrabal obálku ani nerozlepil (což bylo jeho zvykem v posledních letech) a dlouhé týdny ležela spolu se stohem další korespondence (taktéž nedotčené) na jeho pracovním stole v Kersku. Co vůbec zajímá slavného dvaosmdesátiletého spisovatele? Otázky věci posledních z pohledu literatury a umění nebo existence kočičí smečky, usidlené na jeho kerské parcele?

Americký spisovatel beatnické generace Jack Kerouac si v knize „Big Sur“ poznamenal: „Mám být jako Král beatníků, ale já jsem zároveň unavený starý a otrávený z celého toho nekonečného entuziasmu nových mladých, který se snažej poznat a nalejt do mě celý jejich životy a já bych měl skákat nahoru a dolů a říkat ano, ano, to je ono, ale já už dál takhle nemohu...“. Bohumil Hrabal, občas nazývaný „nekorunovaný Král české literatury“ na tom nebyl ve svém vysokém věku (na rozdíl od osmatřicetiletého Kerouacka) lépe. V červenci 1993 Hrabal ve svém textu „Hořící vajgly v uchu“ píše: „...teď, když už jsem na dně, tak mi piší (čtenáři) s ohromnou chutí dopisy a říkají u piva takové věci, ze kterých v noci ne šílím, ale jsem na okraji šílenství...Když přijdu k Tygrovi, jsem tak ztáhán pobytem v Kersku a krmením koček a tou mojí dnou, že se kácím na lavici pod Velké parohy a dosáhl jsem vrcholu své prázdnoty...ale přicházejí mladíci a chtějí se mnou dělat interview nebo, že mi přinesli svůj artefakt, jen několik set stránek a abych jim dal recenzi za měsíc...a já je prosím a pak i nadávám...avšak říkají, že to je moje povinnost, od toho jsem spisovatel...A já teď, když už bych mohl mít pokoj, tak sám sobě do ucha zastrkávám, nebo mi byl kýmsi zastrčen do ucha hořící vajgl, a táhnu tak dál nejen to, co mi říkají a piší čtenáři, ale co se mi vrací z minulosti, táhnu tu moji kládu, ten poražený kmen mého života dál...“. Lze pak spíše pochopit, že za všechna ta léta nesčetné pozvánky na besedy se čtenáři spojené s podepisováním jeho knih, rozličná autorská čtení doma i v zahraničí, vernisáže všeho druhu, premiéry, recepce, interview i obyčejná pozvání do hospod, dopisy a ohlasy čtenářů nechával Hrabal zcela bez zájmu nepovšimnuté? Tak tomu bylo i s obálkou pozvánky do Berlína...

Do Berlína se nakonec přeci jen jelo! Hrabalovo „čtení“ totiž více méně na přání berlínských pořadatelů, nakladatelů a knihkupců přislíbila Hrabalova dlouholetá překladatelka a přítelkyně, švýcarská bohe-

rakoviny Susann Rothové. Hrabal vše tužil a Berlín spíše vnímal jako jakési rozloučení s Rothovou, možná vůbec poslední shledání obou, že to tedy bude spíše její večer, který on jen svojí účastí doplní. Bohumil Hrabal o Berlín však již dále nehovořil...snažil se raději zapomenout, oddálit, že by někam měl jet, přál si, aby pořadatelé vše zrušili...A tak teprve pouhé dva dny před odjezdem jsme s Claudiem Poetou po nějakém tom pivu jen tak mezi řečí „U Zlatého tygra“ sdělili, že vše je uchyštěno na cestu, že si ho jen vyzvedneme v Kersku a za tři dny budeme zase nazpátek, vrátíme jej domů, do pivnice, do Kerska. „Nu dobrá, to by tedy šlo...“ řekl Hrabal usmířeně „...a máte můj cestovní pas?“ Cestovní pas Bohumila Hrabala jsem měl u sebe doma dávno. Pro jistotu...

Třináctého listopadu jsme konečně Poetovým oplem s italskou poznávací značkou z kerského poleší za sténání borovic i Hrabala („Ta moje hlava!“) v odpoledních hodinách vyjeli směrem do Německa. Počasí bylo hanebné. Na Prahu padal dusivý smog, záhy se zešedilo a mlha s hustým drobným deštěm zahalovala krajinu a zpomalila jízdu. Těsně před hranicemi, v Dubí, se chceme ještě zastavit na večeri, osvěžit sklenicí piva. Namátkou v jedné z postranních ulic nacházíme čínskou restauraci „U Marty“. Ještě než si objednáme jídlo, dává si Hrabal vodku a kupodivu se nebrání oslovení dvou postarších návštěvníků sedících u vedlejšího stolu. Po vodce má Hrabal zjevně lepší náladu. Podepisuje s věnováním knížku, kterou si narychlo z domova nechala poslat manželka jednoho z místních, ukazuje fotografie na kterých je zachycen při předávání státních cen na Pražském hradě,

nalepené do fotografické publikace „Jak žije hřebčín“, kterou dostal od ředitele hřebčína v Kladrubech nad Labem, Norberta Zálíše. Pijeme další piva a také další vodku. Čas notně pokročil a za okny restaurace je už čemá tma večera. Berlín se zdá nicotně vzdálený za oponou nekonečna času - v restauraci je mile teplo,

WANNSEE - 1996

(zpráva o poslední služební cestě Bohumila Hrabala do Berlína)

mistka Susann Rothová, která měla celý program večera uvádět. Po vzájemných organizačních dohovorech (mezi S. Rothovou, C. Poetou, mnou a nakonec i mlčenlivým příkypnutím B. Hrabala) bylo datum (14. listopadu 1996) definitivně stvrzeno. Myslím, že tu mělo podíl i zhoršení pokročilého stavu

večeře výtečná, plzeňské pivo uvolňující. Začínáme mít s Poetou obavy, aby se večer nerozběhl jiným směrem, aby se Hrabal nakonec nerozhodl zde přenocovat. Ještě jedna přátelská vodka a kupodivu pokračujeme v cestě. Na třetí rychlostní stupeň stoupáme silnicí E-55, která je proslulá svojí „turistickou prostitucí“. Vyzývavě obnažená děvčata jako múry mávají do kuželů reflektorů světla, italská poznávací značka Poetova auta je vizitkou téměř jistoty. Hrabal dívčiny moc nevnímá, až když mijíme jednu z mnoha osvětlených výkladních skříní peep-show, jen jako by si pro sebe říkal: „Každá z nich má otce, každá z nich je určité něčí dcera, někoho sestra, možná... možná ženská, se kterou budeš mít děti... Nejsou to jen anonymní prostitutky...“. Pasová hraniční kontrola a jsme konečně v Německu. „Do Berlína jsem poprvé jel v červenci 1936 na Olympiádu“ vzpomíná Hrabal v autě. „A to tak že na bicyklu! Měl jsem tehdy krásné černé anglické cestovní kolo značky Brampton, dosti drahé ve své době, otec mi ho koupil, a to kolo Brampton mělo dřevěné ráfky. A jelikož jsem byl členem Klubu bicyklistů, v každé druhé obci se dalo sehnat laciné přespání i se snídaní. Jó kolo Brampton...!“ Projíždíme předměstím Drážďan a pak vjíždíme do centra... podivné je to město za neónové noci. Hrabalova řeč se stáčí jiným směrem, ale vzápětí je vystřídána vzpomínkou na noční nálet na Drážďany. „Jako výpravčí jsem měl tehdy noční službu a nad ránem dojel první vlak, který stál u Drážďan ujet. Byla v něm spousta lidí, která prchala v hrůze jen tak, v tom co měli zrovna na sobě. V Drážďanech prý hořela i dlažba...“ Začínáme zcela jistě bloudit, někde jsme chybně odbočili, směrovka „Berlin“ neexistuje. Konečně se vymotáváme z města, chvíli drkotáme po betonce z doby Hitlera, chvíli svištíme po novém asfaltovém koberci budoucnosti. „Jó, tenkrát se mě ta cesta zdála být kratší a rychlejší,“ vrací se Hrabal k původnímu tématu. „To bylo ale tím, že jsem měl bicykl s dřevěnými ráfky značky Brampton! Ale v pětáctýřicátém mě ho ukradli Rusové, když jsem ho měl opřený před hotelem Grand v Nymburce.“ Ve smutném gestu mávne rukou. „No a v tom směru na Berlín tenkrát dělníci stavěli právě tuhle betonku. S kamarádem, co se mnou jel taky na kole, jsme se vždycky tak nějak přichomútili v jistou dobu, kdy dělníci svačili nebo obědvali, a oni nám také vždy dali ze

svého a ještě namazaný chleba se sádlem na cestu. Jo a v německých pivnicích byly takové velké koše, kde byly zdarma housky. Kupovali jsme si jen pivo a co nám chybělo? Housky a pivo, to stačí! Jako dneska...to je moje!“

Před třiadvacátou hodinou přijíždíme konečně k jezeru Wannsee. „Literarisches Colloquium“ má číslo 5 v první ulici zleva. Noblesní vila, spíše malý zámček, jehož zadní strana se natáčí zahradou k břehu jezera, patřila původně bohatému židovskému továrníkovi, posléze vysokému hodnostáři NSDAP, aby těsně po válce tu byl luxusní leč diskrétní bordýlek a až někdy od roku 1963 městem Západní Berlín dotované literární centrum. „Taková Dobříš s Drdou...“ říká Hrabal na uvítanou a zároveň na dobrou noc. Draci políbení můzou tu poletují někde vysoko u stropu. Ve svém pokoji má Hrabal na stole položeny dvě knihy s věnováním „Bohumilu Hrabalovi - mistru překvapivých útoků a učiteli boji zblízka věnuje...“ Včera večer mu je zde zanechal předchozí host, „...Jáchym Topol“. Jako stipendista tu psal dva měsíce svoji „Sestru“.

Ráno přichází Bohumila Hrabala vyzpovídat (přímo do jeho pokoje) redaktorka hlavní berlínské rozhlasové stanice. Naše obavy, jak dopadne první neplánované interview (již předem jsme odmítli všemožné televize a novináře) zaplašil po necelé hodině sám Hrabal. „Čuhajda to byla, a protože se vyznala v literatuře, tak jsem ji to hezky pěkně

sestavil i s Babelem, jak si ho chtěl za jeho „Rudou jízdu“ zastřelit sám osobně rajtrmém maršál Bud'onnymj. No to, jak stál na větvi stromu, jednou rukou chcal a druhou mával zuřivě šavlí a spílal Babelovi!“ Záhy odpoledne jsme se vydali s Hrabalem do ne-dalekého parčíku. Podzim se dobral svého zlatavě smutného vrcholu, hutná podestýlka zvlhlého tlejícího listí pokrývala již neznatelné cestičky. Drkotavě tlačíme Hrabala na vozíčku, jeho chůze je již velmi špatná, spíše podobná zadrženému pádu. Mlžný opar se válí nad jezerem, chlad zalézá do rukávů. V téže době na témže místě, ale před 185 lety se zastřelil básník a dramatik Heinrich von Kleist. Ovšem velkoryse a stylově v duchu doby. Nejprve strávil rozkošnou noc plnou vášní se svojí milenkou Henriettou Vogel, aby pak, za ranní procházky, jí tady v parčíku pistolí prostřelil hlavu a poté stočil hlavu na sebe. „No frajer!“ komentuje Hrabal se závidivňohodnou zasmušilostí jeho počínání. „To já, kdybych měl tu možnost mít tu bouchačku, tu pistoli, tak se taky pěkně voddělám...tak jako můj milovaný poručík Lermontov. Jenom mít tu bouchačku!“ Slova, která zněla spíše literárně, myslel Bohumil Hrabal zcela vážně.

Odpoledne projíždíme autem centrem spojeného Berlína. V místech kudy procházela bývalá hraniční Zeď budují nadnárodní společnosti gigantické molochy. Globalizátoři berou volné pozemky v samém středu města jako pohozenou rukavici. Hrabal je udiven evidentně přetrvávající rozporuplností města, které znal spíše z té východní strany. Knihy mu ale převážně vydávaly na straně druhé. „Tohle všechno když vidí ti ruští generálové, šlejí! Musejí šílet, protože tohle všechno, co chtěli mít a co měli možnost mít, ztratili a teď marně přemýšlejí, kdy byla ta chyba. Jak se vrátit zpět.“ - komentuje Hrabal to, co vidí kolem. Vracíme se k poklidnému Wannsee, do hospůdky na rohu, která nese v názvu jméno Kleistovy milenkky - Loretta. Dávám si s Hrabalem nejprve burbon Jim Beem na kuráž, a vzápětí Hrabal vybírá a objednává pivo - Dortmund Union. Susann nepije nic než minerální vodu, Claudio zůstává jen při pivu. K večeri si poručíme bílé grilované klobásky s nevyhnutelnou vzpomínkou na Franze Kafku. V roce 1923 tady v Berlíně, a taky na pod-

zim, již nemocen, na své kůži pocítil zlé časy inflace a osamění v cizím městě. Zatímco my si dáváme přidavek a další točená piva, Kafka tehdy na obědy do restaurací nechodil, neměl na to peníze. Chodil se jen sytit, spíše mučit četbou vyvěšených jídelních lístků přede dveřmi...

Na osmou hodinu večerní byl sál Literárního kolokvia tak naplněný, jak už tu dlouho nepamatují. Bylo vyprodáno. Susann Rothová uvádí jen několika slovy Hrabala a ten se hned, pochopitelně v němčině, kterou dobře ovládá, ujmá slova. S brilantností jen sobě vlastní se pohybuje „na pomezí ducha a žánru“ (použijme-li přirovnání Josefa Kroutvora), čímž okamžitě prolomí počáteční strnulou upjatost publika, očekávajícího spíše životní moudra slavného starého spisovatele, než uragán spontánních vět. Plánované čtení ukázek z Hrabalova díla samotným ředitelem tohoto institutu končí v troskách díky Hrabalovu až uličnickému přerušování řečníka. „Ukaž, dej to sem, co to pindáš Pepičku!“ říká Hrabal na adresu ředitele, přitahuje si jej ohbím hole za krk a svůj vlastní portrét doplňuje již zase v němčině, veskrze o literaturu a malířství, taktéž však o jistý druh rozverného opilství, deklamovaného reklamami na vypité lahve piva Berliner Kindl, včetně těch, která si přisunul z pozice před direktorem... „Protože opilec se v určitém smyslu učí moudrosti ve slovech Goetha i Schopenhauera, neboť kdo to řekl? Cesta k moudrosti vede skrze nadmíru všeho!“ říká Hrabal a dál dmýchá jiskřivou atmosféru v sále. A než ředitel přečte další stranu připraveného textu, bere mu Bohumil Hrabal jeho text (ale i další pivo) a s lehoučkým šibalským úsměvem hovoří o filosofii Jakoba Boehmea, znovu se navrácí k ruské literatuře s odbočkou k pivu Berliner Kindl končí u Immanuela Kanta.

Hrabalovy besedy se zahraničními čtenáři i interview s redaktory prestižních literárních magazínů, jak jsem měl možnost jim být přítomen, měly v sobě opravdu neopakovatelnou strukturu a atmosféru. Ještě než začala, zpravidla jim předcházela hluboká beznaděj a vnitřní trýzeň Hrabala. Mlčky rozmýšlel, pohroužen sám do sebe nemluvil, občas si udělal na jakýkoliv kousek papírku, účtenku, pivní tácek, do knížky poznámku, jen slovo, název, nebo se optal na jméno, které mu vypadlo z paměti. V okamžiku, kdy nastal jeho čas, otázky byly položeny, beseda byla zahájena...hned úvodem smetl a zbroual oficiální strukturu programu, začal od konce a sám předcházet otázkám a dotazům. Byl-li však už nucen odpovídat, odpovídal po svém - velmi často se položené otázky šikovně vyhnul a naopak za podstatné považoval to, co chtěl říci on v jiné souvislosti, nepřímo tazateli podsunul jiný a zajímavější dotaz. A navíc Bohumil Hrabal přitom uplatňoval ohromný cit pro humor, kterým protkával svoji řeč. Po sinusoidě se pohyboval mezi filosofií, výtvarným uměním, literaturou a hospodskou historkou, nepatrnou epizodou ze života jeho koček v Kersku, příběhy svých přátel. Po skončení takové besedy, setkání se čtenáři, Hrabal mnohdy vypil několik sklenek tvrdého destilátu a bylo na něm vidět, jak se mu ulevilo, že má vše za sebou. Ba dokonce sám se vracel k některým ze svých odpovědí s znovu si je v duchu „přehrával“. „Skuteční novináři, ti dovedou člověka podojit!“ říkal Hrabal nejdnou na jejich adresu. Vskutku Hrabalovy besedy se čtenáři, jeho mluvené slovo ve své větné skladbě, výrazové barvitosti a melodičnosti bylo zrovna tak neopakovatelné, jako jeho slovo psané.

Ale vraťme se do sálu Kolokvia. V ten polední čas si Hrabal své posluchače zcela

podmanil a získal, závěrečné ovace nebraly konce. Konce ovšem také nebrala řada čekajících na podpis Mistra do knihy, kterých měl každý hned několik, a ti co neměli žádnou si ji mohli z bohaté hrabalovské bibliografie (převážně nakladatelství Suhrkamp) zakoupit u prodejce ve vestibulu. Kdekdo si s Hrabalem chtěl potřást alespoň rukou, sdělit své dojmy, podiskutovat, vyfotografovat. To vše bylo na Hrabala přemírou. Bezmocně chrtil stroze jadrné české nadávky, s neohebně neposlušnými prsty vpisoval do titulních listů knih jen šifru HB a v prudkých bolestech hlavy a očí (zas a zase blesky fotoaparátů) jen zvyšoval svůj lesk a podšíval svoji slávu, protože takového jej chtěli čtenáři poznat (a někteří již dokonce znali) v domnění, že to vše po tak brilantním zábavném výkonu je jen pokračování hry, další image autora. Málokdo z nich tušil, že před nimi v tu chvíli stál v Berlíně již k smrti unavený, bezmocný stařec.

Následující den ráno, před desátou hodinou jsem Hrabalovi do jeho pokoje přinesl z jídelny snídani. Pozvolna usrkával černou kávu, přikusoval nevelký plátek chleba s máslem a sýrem, zapíjel pomerančovou šťávou. Ze sousedního pokoje bylo slyšet hrčení psacího elektrického stroje, jakoby kdosi přehrával na klávesnici stroje prstoklady „Lehké kavalerie“ Franze von Suppé. Naslouchali jsme mlčky tomu zběsilému tempu, které se jistě ztotožňovalo s myšlenkou pisáře. Pak ve vedlejším pokoji zazvonil telefon, stroj utichl a ozval se zpěvný ženský hlas, hovořící měkkou ruštinou. „Jó ty generálové, ty z toho musejí šilet!“ vzpomněl si Bohumil Hrabal na včerejší den.

Krátce po poledni jsme z Wannsee vyjeli do Prahy. A zase silnice chvíli nový asfalt a chvíli stará betonka, podivně zasmušilá krása Drážďan, opětovný drobný mrholící

deštík. Na hraničním Cínovci první sněhové pláštiky na stromech, páteční odbavovací ruch. V Dubí již tma, neony, trpasličí na prodej, holky na chvíli lásky. A opět čínská restaurace „U Marty“. Ačkoliv je zde zcela prázdná, všechny stoly jsou rezervovány. „Bohužel, máme to tu zadané na večerní pohostění volební komise,“ sděluje úslužně personál. Ujímá se nás však sama paní Marta a odvádí do jakéhosi letního výčepu, sruhu na dvoře. Ačkoliv je čina opravdu pikantní, Hrabal si dává jen špagety, fernet a pivo. Za okny je vidět scházející se členy volební komise po jejich těžké a zodpovědné práci. Objednáváme si ještě malé pivo a odjíždíme dál do vnitrozemí. Za čas projíždíme Terezínem. Město je velmi spoře osvětleno, na ulici již není vidět ani živáčka. Zvolna projíždíme kolem cihlových opevnění, Malé pevnosti. „*Je to podivné, smutkem a utrpením prokláté město. Poklop hrůzy a beznaděje jako by neustále dopadal na jeho obyvatele, jako ten sněhový na stromy v horách u hranic. I ony nemohou pod tou tíhou dýchat,*“ - ukazuje Hrabal do míst, odkud lze jen stěží tušit velkou hvězdu Davida.

Kolem osmé večerní konečně Praha, Sokolniki. Když odbočujeme do ulice, kde Hrabal bydlí, unaveně říká: „*Tak tohle byla moje poslední cesta do zahraničí. Děkuji vám, že jste mně dělali anděla strážného, ale bylo to skutečně naposledy! Ten Berlín ovšem stál za to, ten jsem chtěl ještě jednou vidět. A podařilo se. Rakouský voják zase slavně*

zvířil!“ Hrabal je skutečně vyčerpan, unaven nejen tím vším, co slyšel, viděl, říkal, ale především i cestou autem.

Je zajímavé, že Hrabal v autě nikdy - co jsme s ním kdy jeli, ať doma nebo v cizině, na dlouhých trasách - nespal a ani na chvíli nedal odpočinout svým očím. Vždy bedlivě sledoval celou cestu, měnící se ráz krajiny, okolní přírodu, stromy, oblohu, obydlí, lidi kolem cest, reklamní poutače všeho druhu, ukazatele. Velmi často komentoval to, co viděl - např. třpyt světla v listoví stromů jej evokoval k Eliotově „Pusté zemi“, ze které odcitoval zпамěti příslušnou pasáž, nejprve německy (vlastnil vydání v němčině) a poté česky. V Čechách při každodenních cestách autobusem z Prahy do Kerska a odpoledne z Kerska do Prahy neustále četl reklamní slogany velkých billboardů, které považoval za obdobu warholovského pop-artu, sitotisky. „*Víte ale, co mě nejvíc na tom sere? Když se po několika cestách autobusem konečně ten slogan málem naučím zпамěti, jak si ho pořád přeríkávám, tak voni mi ho kurvy přelepí jiným, novým, a já se to zase všechno můžu učit nanovo!*“ Tohle všechno Hrabal ze sedadla vedle řidiče pozoroval, to vše jej po čase unavovalo, „*vypijelo oči a gumovalo mozek*“, jak říkal, ale přesto vnímal jako filmový pás, nepřetržitý děj, který nelze přerušit, natož zavřít oči, dokonce usnout!

Odemkli jsme dveře panelového bytu v pátém patře a Bohumil Hrabal se doslova

zřítíl na židli v chodbě (jako v poslední době tolikrát, když jsme jej přivezli večer z hospody domů) a se skloněnou hlavou oddechoval. Už nechtěl nic vidět, slyšet... Podal nám jen ruku a znovu se s poděkováním rozloučil. Natočili jsme do sklenice u nočního stolku vodu, vypnuli z Hrabalova baťůžku farmaka (aspirin a rohypnol) a zaklapli za sebou dveře.

Těsně před půlnocí mě doma z postele vytáhl telefon. Lehce podnapilý známý filmař mi sděloval, že už od středy marně shání Hrabala, že se s nimi musí jít okamžitě zítra ráno fotografovat na kalendář spolku „Zlatá Praha“, a že mu ani teď Hrabal nebere telefon! Co teda má dělat, ráno pro Hrabala pošle auto...? Doporučil jsem mu, ať už hlavně nedělá nic. Přesto jsem Hrabalovi to sobotní ráno (v devět hodin - to byl takový „mlčky smluvený“ čas před jeho odchodem na autobus, kdy Hrabal občas telefonoval někomu z nás přátel nebo v posledních dvou letech já jemu, zdali je vše v pořádku či něco potřeba zajistit) pro jistotu zatelefonoval. Cítil se mizerně, hrozně jej prý bolí hlava a odjíždí taxikem do Kerska. „*Co doma v paneláku? Lehnu a už nevstanu. Tady bych tak akorát zhebnul nudou. A pak... čekají tam venku na mě kočky...!*“ Společnost „Zlatá Praha“ se ten rok poprvé a již napořád fotografovala na svůj výroční kalendář bez slavného spisovatele. Za necelé tři měsíce Bohumil Hrabal zemřel.

Tomáš Mazal

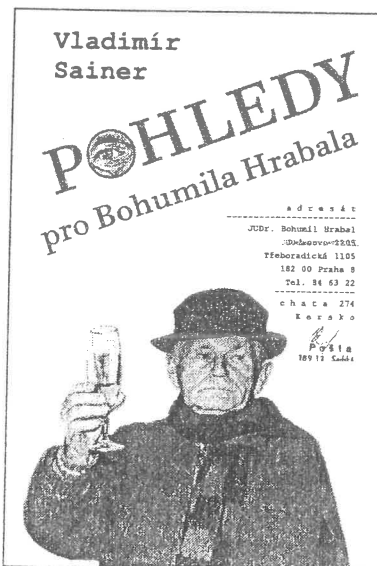
TURISTICKÝ POCHOD • POSTŘIŽINSKÉ PIVO • SLAVNOSTI SNĚŽENEK • KŘEST KNIHY

Sejdeme se podeváté, již počtvrté v Kersku

Jak jsme již čtenáře Nymburského pábitele dříve upozornili, v sobotu 18. května proběhne deváté setkání členů Klubu čtenářů Bohumila Hrabala a jejich přátel - čtvrté Hrabalovo Kersko. Stalo se dobrým zvykem, že dopoledne je věnováno turistickému putování „po místech, která měl Bohumil Hrabal rád“. Zatímco v minulých letech jsme chodili Kerskem, loni již po značkami vyznačené trase, pro letošní ročník si organizátoři vymysleli změnu. Společný bude pouze cíl: pohostinná zahrádka u Lesního ateliéru Kuba v Kersku. Odstartovat mohou účastníci kdekoliv, nejlépe pak na doporučených výchozích místech: Třebestovice, Sadská, Poříčany, Nymburk, Kostomlaty n/L, Lysá n/L. Pro účastníky na trasách z Nymburka a Kostomlat bude od 10 do 12 hodin k dispozici raftový přívoz (díky laskavé spolupráci bratří Šmídových a Handicapcentra Srdce Poděbrady, jimž srdečně děkujeme) od ústí Farského potoka na kerský břeh. Cestou ovšem musí každý účastník (případně rodinná dvojice, trojice...) získat na zadní stranu pozvánky (dostanete včas poštou s podrobným programem Hrabalova Kerska) co největší počet razítek (z nádraží, od obchodníků, podnikatelů, obecních úřadů - vše závisí na vašich schopnostech). Na několik razítkosběračů, kteří získají největší počet otisků, čekají v cíli odměny. Již od dopoledních hodin bude možné se u Kubů shromažďovat a občerstvit. Ve 13 hodin začne doprovodný program setkání. V něm již tradičně vystoupí herci Národního divadla v Praze, kteří v režii Vladimíra Javorského připravili poetické pásmo, tentokrát ze Slavnosti sněženek. V jejich duchu se totiž odvíjí výstava v Lesním ateliéru Kuba, jež je sestavena z fotografií a rekvizit z filmu stejného jména. Na návštěvníky se těší i onen kňour, který padl na školním stupínku a skončil na stole Hájenky se šípkovou omáčkou... Svoji účast přislíbil i pan režisér Jiří Menzel, představitel svérázného „pana Zimy“ Bořík Procházka a „paní prodavačka“ Zdena Hadrblcová

a také Vašek Neckář. Hrát bude k poslechu nám již známá skupina TO JO band, o pivo, k němuž nebude chybět ani nějaké to grilované masíčko, se postará Postřižinský pivovar Nymburk. Další tradicí se stalo, že na našich setkáních dochází ke křtům „Hrabalovských“ knih. Ani tentokrát neuděláme výjimku. Postaral se o to nakladatel Vladimír Kvíz z Nymburka se šéfredaktorem Nymburského pábitele Honzou Řehounkem, který uspořádal do půvabné sbírky výběr korespondence mezi spisovatelem a někdejší duchovním otcem edice Přátelům Pro Potěšení a Nejmenšího Nezávislého Nakladatelství Vladimírem Sainerem a Bohumilem Hrabalem. Knižka se jmenuje Pohledy pro Bohumila Hrabala a je hezkou sondou do přátelských vztahů obou těchto moudrých lidí, která v druhém plánu přináší drobná literární dílka, která by se jinak nedočkala zveřejnění. Můžete si ji samozřejmě na místě koupit, členové Klubu čtenářů B. H. za zvýhodněnou cenu. Těšíme se na vás 18. května při Hrabalově Kersku 2002!

Představenstvo
KČBH

ODPOVĚDI BOHUMILA HRABALA NA OTÁZKY, KTERÉ BYLY ČASTO ŘEČENY AŽ POTOM MODRÁ MOHÉROVÁ ŠÁLA osm měsíců před „sametem“

V Rudém právu vyšel v sobotu 25. března 1989 pod titulem „Modrá mohérová šála“ rozhovor Zdenko Pavelky s Bohumilem Hrabalem k jeho pětasedmdesátinám. Protože se domníváme, že je velmi zajímavý, dovolujeme si jeho část přetisknout.

„...Já jsem vždycky z reality vycházel, realitou jsem se živil, zákonem odrazu jsem o realitě psal... já jsem miloval tu skutečnost, která mne obklopovala, ráno jsem vstával velice brzo, abych viděl, jak kočí kšírují koně, jak se nakládá pivo, a když jsem přišel ze školy, tak první, co bylo moje, zase jít do pivovaru, dívat se, jak bednáři dělají sudy, a protože můj strýc byl sladovník, chodíval jsem k němu do šalandy a naslouchal jsem... realita do mne vstupovala jako ohromující událost, teď bych to řekl slovy Roland Barthes, že jediné evidentní věci můžou uvádět v úžas...“

Realita a tvorba. Tvorba a realita. Bůhvíkolikrát Bohumil Hrabal doteď, do své pětasedmdesátky (narodil se 28. března 1914 v Brně), na všemožnou podobu téhle otázky odpovídal. Kolikrát vyprávěl o krásném pivovaře, o lyrickém okouzlení, o tom, jak zkrátka musel pryč, musel se vydat do světa, do Libně, do Kladna na Poldinku...

„...teprve tam jsem zrušil ten svůj lyrický způsob přednesu sebe sama, to jest přestal jsem psát básně, začal jsem se věnovat spíše esejům, ale tam je ten můj zlom, že jsem se odstěhoval do Libně, do jedné místnosti, žil jsem ze svojí výplaty, a že jsem tedy začal žít svůj totálně realistický život tím, že jsem napsal první realistickou práci, a to byla ta Jarmilka. Reportáž, jak víte, se sytí vždycky hlavně realitou, i když se přitom nikdy nezbavíte subjektu, to jest sebe sama...“

Reportáž? Takhle jsem o vašem psaní nikdy nepřemýšlel. Realismus a mystifikace, to ano, ale reportáž?

„Víte, ono se teď ve světě více pěstuje to, co by se dalo nazvat literární žurnalistikou. I novináři ze Západu za mnou přicházejí, hovoří se mnou, diskutují, kladou mi otázky, ale nemají magnetofon, třeba si udělají malinkou poznámku...“

A dokázali to vaše povídání zachytit?

„Ty gruntovní věci tam byly. Ale bylo tam ještě něco navíc, bylo tam právě trochu té literatury. Otázka a odpověď je jako možnost málo. I novinář musí být trochu tvůrčí, musí trochu ovládat i to, čemu se říká literatura, čili aby tam byl i jeho postoj, jeho pohled, kterým by ozvláštnil to, o čem píše. Teď se dotýkám velice důležitého faktoru, o kterém mluvil Šklovskij, totiž abyste ozvláštnil zdánlivě suchý text. To je celý ruský realismus, Čechov, realismus pana Tolstého... A zase všechno není realita ze stanoviska literatury. To musí být ta vybraná, ta třpytivá, musí tam být ten lesk perel, to, co máte třeba u Babela. Realismus, to je výběr a ozvláštění a něco, co bychom nazvali šokující, způsob, jak se dobíráte podstaty. Ono to není tak jednoduché...“

Svou mizemou pamětí jsem se vracel do Kerska. Tam mi bezděčně odpověděl, aniž jsem se zeptal, právě tam jsem si měl pamaťovat pořádně. Místo toho zbyly útržky ho-

voru - přelom epoch, Balzac a Flaubert, a jako tři tečky slova o tom, že se mu zdá, že dnes jako bychom se potřebovali vrátit, zvolnit, některé věci ověřit znovu, jako bychom se ocitli v mezidobí a potřebovali se ujistit o tom, že jdeme správně. Nezbýlo mi než se na to ptát znovu. Ale vracejte vodu v řece.

„Vy se ptáte na Balzaca a na Flauberta. Balzacem končí takové to klasické údobí, končí manufaktura a objevuje se těžký průmysl, to je smrtelná rána kapitalismu, protože se objevuje proletariát a s ním se láme epocha. Začíná epocha nová, ten proletariát se projevil v roce 1871 a zákonem odrazu, čili jako realita, se objevuje v literatuře. To je Flaubert. A nejen v literatuře, i ve výtvarném umění. Vemte si impresionisty, Mone-ta. On už nepotřebuje symbol, stačí mu momentka jako obraz společnosti, město či řeka jako skvrny, ale později, Nádraží Saint-Lazare, to už je hrozivá masa, jakoby předznamenání historických změn. Historie, která se neptá, ta má svoje zákonitosti. Takže ta souvislost zákona odrazu v umění vychází vždycky z reality společnosti, z historie a jejich kvalitativních proměn.“

Několikrát jste řekl, že jste měl štěstí na život v přelomu epoch.

„My jsme zažili jinačí přelom. Ten rok sedmnáct jsem vlastně nezažil, ale zažil jsem rok pětáctýřet a rok čtyřicet osm. Jestli se mi to líbilo, není důležité, důležité je, že to bylo konkrétní a realistické a že se v roce čtyřicet osm u nás zlomila epocha, dalo by se říci křesťanská a buržoazní, a nastala epo-

cha úplně jiná, dialekticky úplně obrácená, než byla ta epocha, která musela odejít. Já tomu říkám, že doba je zlomené prkno a celá řada lidí je v těch třískách, dodnes se v nich pohybuje. Novým způsobem už dovedou žít, ale nedokážou opustit ten starý způsob myšlení a citění. Já jsem měl štěstí, že jsem poznal trochu podstatu, co to je ten proletariát, jaký má on způsob myšlení, jak se dovede bavit a jak o čem dovede vážně hovořit.“

A ten neklid a nejistota?

„Jak vidíme, není to všechno jednoduché ani v té společnosti, která to určuje, v sovětské. Přišel Gorbačov, perestrojka, glasnost. Zase zlom: Protože tu bylo cosi automatické, cosi mechanické, co už nebylo téměř realistické, co bylo téměř byrokratické. Zlom vyhlásil návrat k počátku, znovu se musí prověřit realismus, základy myšlení té společnosti.“

.....

Mám před očima modrou mohérovou šálu - ani zmuchlaná, ani urovaná zůstala ležet v autě pod předním sklem. Bohumil Hrabal šel do domu číslo 11 v Pařížské ulici, do kanceláře Pan American, nesvůj z dlouhé cesty, která ho čekala. Ta šála se mi, zatímco jsem na něj čekal, vtiskla do sítnice svou modří, ani zmuchlaná, ani urovaná. Modrá mohérová šála, která se posléze - snad - stala rozhovorem.

(Celý článek najdete v Literárním kabinetu Bohumila Hrabala v Městské knihovně v Nymburce)

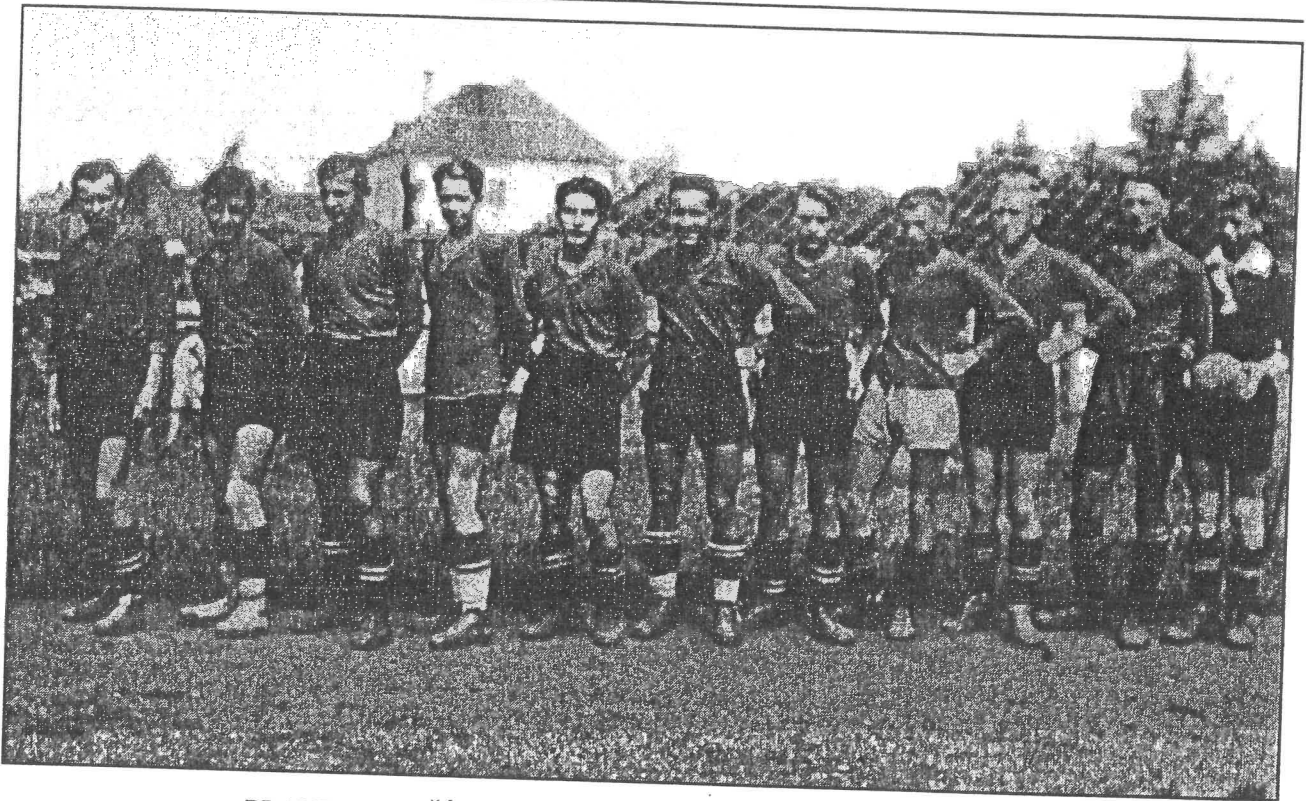
IMAGE FIRMY ZA PĚT TISÍC KORUN

Jak pivo ke svému názvu přišlo

Pivovar Nymburk používá pro své výrobky názvy vycházející z díla Bohumila Hrabala „Postřižiny“. Základ tohoto velmi dobrého marketingového tahu je vymezen smlouvou z 10. října 1996. Uzavřela ji spol. s r. o. Pivovar Nymburk, Pražská 581, 288 25 Nymburk, zastoupená Antonínem Huňatem, tehdejší ředitelem, a panem Bohumilem Hrabalem, bytem Košálkova 1105, Praha 8, r. č. 140328/435. Předmětem smlouvy je „poskytnutí práva k používání názvů Postřižinské pivo, Francinův ležák, Zlatovar, Pepinova desítka a Doktorova osmička“. Smlouva dále stanoví: „Pan Bohumil Hrabal souhlasí s používáním výše uvedených názvů na pivních etiketách, pivních táccích, kalendářích, případně jiných předmětech vztahujících se k propagaci piva vyráběného v Pivovaru Nymburk, spol. s r. o. Souhlas s užíváním výše uvedených názvů se uděluje na dobu neurčitou. Za udělení souhlasu pivovar Nymburk poskytne panu Bohumilu Hrabalovi odměnu ve výši 5 000 Kč... Pivovar Nymburk se zavazuje,

že používáním výše uvedených názvů nijak nepoškodí jméno pana Bohumila Hrabala ani obsah jeho tvorby. Výpověď z této smlouvy může být dána pouze po vzájemné dohodě obou stran s pětiměsíční výpovědní lhůtou. Obsah této smlouvy přechází i na právního nástupce obou stran.“

PLANETKA S ČÍSLEM 4 112

Na hvězdném nebi se Seifertem

Hrabal je nejen hvězdou světové literatury, ale dostal se i na skutečnou oblohu. Po našem slavném spisovateli se totiž jmenuje planetka s číslem 4 112.

Planetku o průměru jednadvacet kilometrů, dnes známou pod jménem Hrabal, poprvé zaznamenala na jihočeské hvězdárně Klet' Dr. Marie Mahrová 25. září 1981. Vzhledem k tomu, že pro vy počítání spolehlivé dráhy planetky jsou potřebná pozorování z několika let a další roky trvá samotný proces pojmenování, stanovený předpisy Mezinárodní astronomické unie, byla pokřtěna až v roce 1993.

„Hrabal“ patří mezi členy tzv. hlavního pásu planetek mezi Marsem a Jupiterem, kolem Slunce oběhne po své eliptické dráze jednou za pět a půl roku. Kromě něj krouží nad našimi hlavami ještě jeden český literát - básník Jaroslav Seifert má planetku s číslem 4 369.

I když je technicky velmi špatná, přece jen jsme se rozhodli otisknout fotografii fotbalového mužstva nymburské realky z roku 1929, pořizenou na hřišti AFK Nymburk na Zálabí. Jeho koučem byl prof. Pivoňka.

Zleva: Vlastimil Zakouřil, Rudolf Turek - pozdější výborný hráč Polabana, Josef Hanzl, František Fidrmuc, Václav Horák, František Štěpina, Jaromír Barták, Bohumil Hrabal, Bohouš Ruml, Robert Přítel, Vojtěch Věchet - rovněž skvělý fotbalista Polabana.

OSUDOVÉ SETKÁNÍ

Vzniká Kerská katedrála

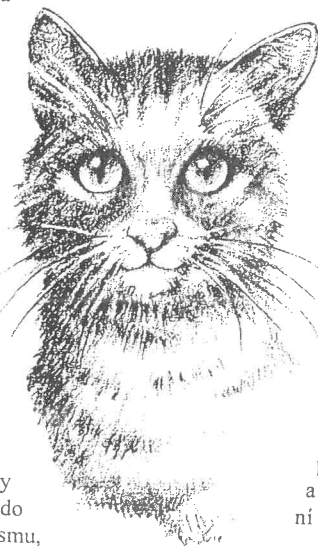
Mám štěstí, protože jsou lidé, věci, příběhy, obrazy, krajiny, sochy a hudba, které se nemohou nepotkat. A nezabrání jim v tom nic, ani různě položené rovnoběžky, poledníky, hory, řeky, staletí. Jsou to osudová Setkání - ani smrt jim nemůže zabránit.

Mé osudové setkání bylo také s akademickou malířkou, půvabnou dívkou, která už nosí hůlku, paní Marií Lacigovou.

Ilustrovala moji Soukromou Hrabalianu i jiné knížky. Ale já mám plné smysly obrazu, který stále ještě tvoří - Kerské katedrály. Je zalidněna všemi těmi známými postavičkami z Jeho knížek a přitom zde zároveň zůstává veliké Tajemství a Prostor. Duše těch lidiček vyznařují Lesními okny do spletených větví borovic, do nebe, až do nekonečného kosmu,

kde splývají v ono tajemné Světlo. Je to spřízněnost věčných Pábitelů. Cosi svatého. Něco, co je ale mnohým neviditelné. Je tam i motorka, na které samozřejmě jede

pan Metek. Je v tom obrazy i úžasná Hudba. A je i slyšet. A voní z toho obrazu. Mám jej plné smysly, oči, nos, chutnám ho, piju jako dobře vychlazené pivo za letního podvečera a chce se mi pohladit drsnou kůru borovic a chce se mi pohladit ty vyjevené kočeny po jejich vymytých kožíscích, až jiskry vyletí až nad hnízda ptačí a ptáky probudí ten ohňostroj, který bude vrnět, a ptáčkové si protřou diamantová očka a spustí svůj nekonečný ranní kolozpěv...

Alena Vávrová

Výstava v divadle Rokoko

Výstava Bohumil Hrabal a divadlo, která měla v nymburském muzeu premiéru v březnu 2001, byla v lednu 2002 v mírně zmenšené podobě reprizovaná v Divadle Rokoko v Praze.

Ne náhodou ji zahajovali režisér Zdeněk Potužil a herečka Zdena Hadrboľcová. Pan režisér se Hrabalovým dílem zabýval již několikrát a na Hadrboľcové paní sládkovou Maryšku z Postřižin v Rubínu dodnes tehdejší diváci vzpomínají.

Ačkoliv Hrabal nenapsal ani jednu divadelní hru, patří k nejhranějším autorům. Výstava dokumentuje téměř všechny významné profesionální inscenace u nás.

KDO JE KDO v životě a díle Bohumila Hrabala

JIŘÍ ŠMORANC

„Tak pane Hrabal, z čeho by měl Vladimír (Boudník) tohoto roku radost? ...kdyby se dozvěděl tak jako já, že pan Šmoranc, ten natěrač a básník, ten který napsal velkou knihu povídek psaných v nuselském žargonu a slangu... tak ten natěrač, který byl se svou milou v divadle hudby, když tam předváděli Mahlerovu IV. symfonii, tak při druhé větě se rozplakal tou hudbou a na počest Mahlera rozepnul své milé blůzičku a požehnal a žehnal až do konce té čtvrté symfonie tím krásným prsem celému sálu. Když se jej pak pohoršeně ptali, co tím myslí, řekl pan Šmoranc - „Jak má obyčejný proletář vyjádřit své dojetí, pánové?“ A všichni uznali, že pan Šmoranc má pravdu... Tak tohle když by se dozvěděl Vladimír (Boudník), tak by s ním nebyla řeč celý den a ještě jeden den navíc. Ten čas by nemluvil, jen by se lehce usmíval a zkoumal, zda by se na tu událost v divadle hudby zmotal i on... Ale jak vidím dopředu, Vladimír by se na to nezmotal a tak by tím krásným obrazem žil, tak jako si žiju i já...“

Bohumil Hrabal: „Imaginární rozhovor“ (in: Sebrané spisy B. Hrabala, sv.12/208)

Jiří Šmoranc se narodil (4.9.1924) na pražské periférii (Košíře) a v nuzných podmínkách proletariátu prožil i své dětství. Záhy po vyučení lakýrníkem (1942) byl několik měsíců vězněn gestapem za ilegální přechod hranice se Slovenským štátem. V roce 1944 je totálně nasazen na práci v Magdeburgu, z Říše však utíká a do osvobození se v Čechách ukrývá. V roce 1945 vstupuje do komunistické strany, ale již v roce 1949 z ní vystupuje. V rozmezí let 1950 - 1953 patřil Jiří Šmoranc k záběhlicko-libeňské skupině surrealistů a psychiků (Z.Buřil, S.a V.Vávrovi), seznamuje se v Libni s „dělníkem“ Bohumilem Hrabalem a okruhem jeho blízkých přátel, básníků, výtvarníků...pábitelů. Od té doby se také traduje (jak tvrdil B.Hrabal), že pan Šmoranc je jediný lakýrník, který ví, co je to surrealismus, což je ale také jeho neštěstí (jak dodal Jiří Kolář)... že Jiří Šmoranc je podoben svému vzoru Jacquesovi Vaché, spisovatelé bez díla, který měl ovšem rozhodující vliv na Bretona a tedy i zrod surrealismu. (Poprvé vyšly některé kratší texty J. Šmorance až v roce 1992 v hrabalovské revui „Haňtápress“, poté v Literárních novinách, Salonu atd.)

Od roku 1944 v průběhu let napsal Jiří Šmoranc celou řadu básní, automatických textů, roztroušených zápisků z autostopu, nedokončených skic... Za všechny jmenuj-

me alespoň „Mentální usedliny“. Veškeré tyto krátké sentence, jakési pocitopisy, jsou svérázně pojaté sebereflexní výpovědi... Prý je psával nahý, nejráději ve vaně s vlažnou vodou, těsně nad ránem. O životě na periférii 20. - 30. let napsal Jiří Šmoranc koncem padesátých let slangový soubor povídek z dětství, v roce 1959 měl vyjít v Mladé frontě. Od té doby jej však mnohokrát poztrácel, přepracoval, dopisoval... teprve v roce 1996 (nejen zásluhou B. Hrabala) vyšel v nakladatelství Pražská imaginace pod názvem „Děti periferie“.

Dnes již básníkovi bohužel ubývá sil - o to silnější je legenda, která jej předchází. I Jiří Šmoranc je jedním z oněch „něžných barbarů XX. století“.

Text a foto Tomáš Mazal

Na našeho spisovatele se bohudík nezapomíná

Pátému výročí tragické smrti Bohumila Hrabala věnoval regionální tisk poměrně slušnou pozornost.

Nově vzniklý občasník Turistické noviny Střední Polabí věnoval Hrabalovi dva materiály: Na výlet po stopách Hrabalových příběhů (Petr Q. Kopecký) a V Hrabalově muzeu se podává Postřižinské pivo (pp) se dvěma fotografiemi jako pozvánkou. Mladá fronta Dnes uveřejnila 2. února v příloze Střední Čechy článek Hrabalův odkaz na Nymbursku je stále zřetelný (Vojtěch Blažek), jenž měl pokračování čtyřmi články se společným titulkem

Od Hrabalovy smrti uplynulo už pět let (Vojtěch Blažek: Čtenáři se sdužili do klubu a Podle Hrabalova přání mohou na desku čurat psi, Milan Čejka: Vzpomínky stále živé v Kersku... i v blízké Libici nad Cidlinou). Z pera Františka Sýkory, vedoucího muzea v Nymburce, přinesl týdeník Nymbursko 6. února tematickou stránku Před pěti lety zemřel Bohumil Hrabal. Je uvedena úplně první Hrabalovou básní uveřejněnou v nymburských Občanských listech 16. října 1937. Obsahuje rovněž dopis nečitelně parafovaného pisatele z 24. 11. 1968, kritizující Hrabala za „ne-

chuté“ Ostře sledované vlaky (otiskneme v příštím čísle Nymburského pábitel). „Ukončeme vzpomínku na B. Hrabala příznačnými slovy spisovatele Adolfa Branaalda, rovněž blízkého přítele,“ uzavírá svůj obsáhlý článek František Sýkora: „Hrabal nebyl ani básník s tváří papeže Jana, ani buřič krocený cenzurou, ani nedůtklivý rozbolavěný stařec, ani podivín ozvláštňený tristním závěrem. Psal knihy, ve kterých jsme s ním splývali. Takový umělec zaslouží, aby s námi zůstal v podobě, ve které se cítil nejšťastnější.“

- Feh -

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel č. 13 - 10. května 2002. Registrace: MK ČR E 10887. Vydavatel: Městská knihovna, Palackého 1749, 288 02 Nymburk, tel. 0325/512723. Šéfredaktor: Jan Řehounek, tel. 0603/238523, Všecklapská 1666/6, 288 02 Nymburk. Grafické zpracování: Vladimír Kvíz, Ječná 26, Nymburk, tel. 0603/415060, <http://kviz.nymburk.cz>. Tisk: Tiskárna Jiří Blecha, Potoční ul., Nymburk, tel. 0325/513025. Pro členy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala zdarma, volně prodejné výtisky 10 Kč. Náklad 150 ks.